សមមិត្ត នួន ជា : ការកសាងអ្នកដើរតាមមនោគមវិជ្ជាខ្មែរក្រហម

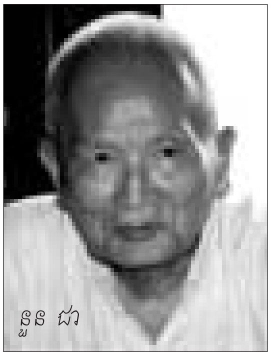
នួន ជា

ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នួន ជា ដែលបច្ចុប្បន្នមានវ័យ៨០ឆ្នាំ ជាអនុលេខាបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា និងជាមនុស្សសំខាន់មួយរូបដែលនឹងប្រឈមមុខនឹងការកាត់ទោសនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជាសម្រាប់ការកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលគាំទ្រដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ និងដែលប្រជាជនកម្ពុជាទន្ទឹងរង់ចាំជាយូរឆ្នាំមកហើយ ។ ពេលថ្មីៗនេះ អង្គជំនុំជម្រះនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ជាចុងក្រោយ នួន ជា ត្រៀមបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខតុលាការ និងបកស្រាយរឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួនថាតើហេតុអ្វីបានជាប្រជាជនខ្មែរជិតពីរលាននាក់ត្រូវសម្លាប់យ៉ាងសាហាវព្រៃផ្សៃក្នុងរយៈពេលតែជាងបីឆ្នាំប៉ុណ្ណោះក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៧០ ហើយតើប្រជាជនខ្មែរជិតពីរលាននាក់នោះត្រូវសម្លាប់តាមរបៀបណា ។ អ្នកនិពន្ធជាន់ខ្ពស់ម្នាក់របស់កាសែតបាងកកប៉ុស្តិ៍ឈ្មោះ នូសារ៉ា ថៃថាវ៉ាត់ បានជួបសម្ភាសន៍ជាមួយសមមិត្ត នួន ជា ។ នួន ជា និយាយប្រាប់អំពីកាលដែលគាត់នៅជានិស្សិតសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធ ជាមន្ត្រីស៊ីវិលនៃក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុនិងក្រសួងការបរទេសប្រចាំនៅក្នុងទីក្រុងបាងកក និងជាសមាជិកបក្សកុម្មុយនិស្តថៃ ព្រមទាំងមូលហេតុដែលជំរុញឲ្យគាត់ដើរតាមមាគ៌ាខ្មែរក្រហម ។ ប្រជាជនកម្ពុជារង់ចាំរឿងរ៉ាវនេះអស់រយៈពេល៣១ឆ្នាំហើយចាប់តាំងពីខ្មែរក្រហមចូលគ្រប់គ្រងប្រទេសក្នុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ។

នួន ជា និយាយថា "សាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធបង្រៀនខ្ញុំឲ្យចេះបម្រើប្រជាជននិងចេះលះបង់ផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនដើម្បីផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ។ ខ្ញុំមានចំណាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងទៅលើគោលការណ៍យុត្តិធម៌ សមភាព និងប្រជាធិបតេយ្យដែលសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធប្រកាន់យក" ។ អង្គុយជាមួយនឹងប្រពន្ធគាត់នៅក្នុងផ្ទះដ៏សាមញ្ញមួយធ្វើពីឈើជាប់ព្រំដែនថៃក្នុងទីក្រុងប៉ៃលិនភាគខាងលិចប្រទេសកម្ពុជា បុរសចំណាស់រូបនេះនៅចងចាំយ៉ាងច្បាស់យុវវ័យរបស់គាត់កាលរៀននៅសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធជាមួយនឹងមិត្តរួមថ្នាក់ជាជនជាតិថៃនៅក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៤០ ។ ភាសាថៃរបស់ នួន ជា ស្តាប់ទៅដូចជាអ្នកចេះដឹងជ្រៅជ្រះជាតិថៃ ហើយជាញឹកញាប់ គាត់ដកស្រង់សម្តីរបស់អ្នកនយោបាយដែលទទួលការគោរពបំផុតនៅក្នុងប្រទេសថៃ ។

នួន ជា បន្ថែមទៀតថា "កម្ពុជាគឺជាអ្នកផ្តល់ជីវិតឲ្យខ្ញុំតាមធម្មជាតិ បំណែកសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធផ្តល់ជីវិតឲ្យខ្ញុំខាងនយោបាយ ។ ខ្ញុំតែងតែដឹងគុណសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធ" ។

នួន ជា ចាំឈ្មោះសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធ ក៏ប៉ុន្តែ សាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធបែរជាភ្លេចថា នួន ជា ធ្លាប់ជាសិស្សម្នាក់នៃសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធទៅវិញ ។ ពុំមានកំណត់ហេតុសិក្សាណាមួយរបស់ នួន ជា ត្រូវបានរកឃើញឡើយ ។ ជាងនេះទៅទៀតមានការខិតខំប្រឹងប្រែងតិចតួចបំផុតពីសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធក្នុងការជួយដល់អ្នកស្រាវជ្រាវអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដែលមកពីប្រទេសកម្ពុជា និងដែលបានស្នើសុំឲ្យមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការបញ្ចប់សំណុំឯកសាររបស់ នួន ជា មុនការបើកអង្គជំនុំជម្រះក្តីកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលគាំទ្រដោយអង្គការសហប្រជាជាតិដែលត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានាឆ្នាំក្រោយនេះ ។

ប្រសិនបើមានការអះអាងបញ្ជាក់ជាថ្មីណាមួយដែលថាសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធអាចមានបុគ្គានហេតុផលផ្ទាល់ខ្លួនចំពោះភាពមិនអាចស្វែងរកកំណត់ហេតុសិក្សារបស់អតីតសិស្សដែលមានឈ្មោះម្នាក់មែននោះ នួន ជា បានពន្យល់ប្រាប់ថា អ្វីដែលកំណត់ឲ្យគាត់សម្រេចចិត្តជ្រើសរើសយកផ្លូវដែលឆ្ពោះទៅរកជីវិតជាអ្នកនយោបាយគឺអាណានិគមនិយមបារាំង ភាពក្រីក្រដែលចេះតែរីកធំឡើងៗ និងភាពខុសគ្នារវាងអ្នកមាននិងអ្នកក្រនៅក្នុងខេត្តបាត់ដំបងដែលជាទឹកដីកំណើតរបស់ខ្លួន ។ ភាពតានតឹងក្នុង

អារម្មណ៍បណ្តាលមកពីការបោកប្រាស់ក្នុងសង្គម ។ សាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធគ្រាន់តែបង្ហាញ នួន ជា ថាអាចប្រយុទ្ធប្រឆាំងដើម្បីផ្លាស់ប្តូរអ្វីៗទាំងនោះបាន ។

នួន ជា និយាយថា "ជីដូនខ្ញុំរស់នៅក្នុងភូមិកំណើតរបស់ខ្ញុំក្នុងខេត្តបាត់ដំបង ។ កាលពីដំបូង ខ្ញុំមិនដឹងថាតើ "ជាតិ"មានន័យដូចម្តេចនោះទេ ។ ប្រទេសថៃជាអ្នកបង្រៀនខ្ញុំឲ្យយល់អត្ថន័យនៃពាក្យនេះ ពីព្រោះប្រទេសថៃជាប្រទេសឯករាជ្យមួយ ហើយកម្ពុជានៅក្រោមនឹមត្រួតត្រារបស់អាណានិគមនិយមបារាំង ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ខ្ញុំមានបំណងចង់ទៅសិក្សានៅប្រទេសថៃ ក៏ប៉ុន្តែនៅពេលដែលខ្ញុំមកដល់ប្រទេសថៃ ខ្ញុំឃើញជនបរទេសជាច្រើនកំពុងរស់នៅនិងធ្វើការក្នុងប្រទេសនេះ ។ ខ្ញុំគិតថាប្រទេសថៃក៏ដូចជាប្រទេសកម្ពុជាដែរ មិនមែនជាប្រទេសឯករាជ្យទេ ។ ខ្ញុំឃើញប្រជាជនថៃជាច្រើននាក់ (ខុសពីអ្វីដែលខ្ញុំធ្លាប់គិតថាប្រទេសថៃជាប្រទេសអ្នកមាន) ។ ខ្ញុំចោទសួរខ្លួនឯងថាតើខ្ញុំត្រូវជ្រើសរើសយកផ្លូវមួយណា ។ ខ្ញុំពិតជាធុញទ្រាន់នឹងសង្គមណាស់ តើហេតុអ្វីបានជាខ្ញុំត្រូវបន្តការសិក្សានៅប្រទេសថៃ ហើយបន្តការសិក្សាដើម្បីនរណា? ខ្ញុំគិតពិចារណាលើជម្រើសពីរ តើត្រូវបួសជាសង្ឃ ឬត្រូវតស៊ូរំដោះប្រជាជនចេញពីភាពក្រីក្រនិងការគាបសង្កត់របស់បារាំង ។

នួន ជា មានប្រសាសន៍ថា "នយោបាយរបស់ខ្ញុំនៅពេលនោះមានដំណើរឆ្ពោះទៅមុខបន្តិចម្តងៗ ដោយសារតែព្រឹត្តិការណ៍ជុំវិញខ្លួនខ្ញុំ ។ នៅពេលយប់ ខ្ញុំគិតអំពីអត្ថន័យនៃពាក្យ "ជាតិ" ។ ខ្ញុំសម្រេចចិត្តជ្រើសរើសយកផ្លូវមួយសម្រាប់ខ្លួនខ្ញុំផ្ទាល់" ។

បន្ទាប់ពីបានរៀនចប់នៅសាលាភាសាបារាំងមួយនៅក្នុងខេត្តបាត់ដំបង នួន ជា ដែលពេលនោះមានអាយុ១៦ឆ្នាំនិងមិនចេះភាសាថៃសូម្បីតែមួយម៉ាត់ បានស្តាប់តាមដំបូន្មានរបស់ព្រះសង្ឃមួយអង្គនៅក្នុងខេត្តបាត់ដំបងហើយទៅបន្តការសិក្សានៅទីក្រុងបាងកក ។

តាមពិត នួន ជា ជាប្រជាពលរដ្ឋថៃដែរ ពីព្រោះក្នុងពេលនោះខេត្តបាត់ដំបង សៀមរាប និងសិរីសោភ័ណ ស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតត្រារបស់ថៃ (ឆ្នាំ១៩៤១-៤៦) ក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងទីក្រុងបាងកកនិងជប៉ុនក្នុងសម័យសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ ។

នួន ជា ត្រូវព្រះសង្ឃនៅខេត្តបាត់ដំបងដាក់ឈ្មោះជាភាសាថៃថា រុងឡឺត ឡាវទី ហើយស្នាក់នៅរៀនសូត្រជាមួយនឹងសិស្សវត្តផ្សេងៗទៀតនៅក្នុងវត្ត បិណ្ឌចាម៉ាបូពិត នៅក្នុងទីក្រុងបាងកក ។ មិត្តភក្តិម្នាក់របស់ នួន ជា គឺសង្ឃនិយមស្តាំមួយអង្គព្រះនាម ប្រាវឌ្ឍនាភ៉ាត ដែលនៅក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៧០ ល្បីល្បាញខាងទេសនាថា "ការសម្លាប់កុម្មុយនីស្តមិនមែនជាអំពើបាប" ។ យើងនៅមិនទាន់ដឹងច្បាស់ថាតើ នួន ជា និងនេនមួយអង្គនោះរក្សាទំនាក់ទំនងជាមួយគ្នាបានយូរប៉ុនណាទេ ពីព្រោះក្នុងពេលសម្ភាសន៍ នួន ជា បានរំឭកឈ្មោះសង្ឃអង្គនោះនិងបាននិយាយថាសង្ឃអង្គនោះបានសុគតទៅហើយ ។

នួន ជា នៅចាំបានថា "ក្នុងឆ្នាំ១៩៤៤មានទឹកជំនន់ធំបានបំផ្លិចបំផ្លាញទីក្រុងបាងកក ។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំជាក្មេងវត្តដូចនឹងក្មេងវត្តដទៃទៀតនិងធ្វើការដើម្បីដោះដូរយកបាយស៊ី ។ ថ្ងៃសាលា គឺ៣បាតក្នុងមួយឆមាស ។ ដូច្នេះក្នុងឆ្នាំសិក្សា១៩៤២-៤៣ ខ្ញុំរៀននៅថ្នាក់ ម.៥ (ថ្នាក់ទី១១) ឆ្នាំសិក្សា១៩៤៣-៤៤ ខ្ញុំរៀនថ្នាក់ ម.៦ (ថ្នាក់ទី១២) ហើយក្នុងឆ្នាំ១៩៤៤ខ្ញុំចុះឈ្មោះរៀនត្រៀមចូលសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធ" ។ នួន ជា និយាយថា "ខ្ញុំរៀននៅថ្នាក់ទី៧ បន្ទប់លេខ៩ និងជាប្រធានថ្នាក់ ។ ខ្ញុំចាំថា ក្នុងសម័យសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរមានភាពតានតឹងយ៉ាងខ្លាំង សាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធត្រូវបិទទ្វារមួយរយៈដើម្បីសុវត្ថិភាព ។ សិស្សទាំងអស់ត្រូវរត់ភៀសខ្លួនទៅតាមខេត្ត ។ ហេតុដូចនេះ សាកលវិទ្យាល័យត្រូវផ្ញើកិច្ចការសាលានិងមេរៀនទៅឲ្យសិស្សតាមប៉ុស្តិ៍ប្រៃសណីយ៍ ។ ខ្ញុំអាចជួបមិត្តរួមថ្នាក់របស់ខ្ញុំតែក្នុងពេលប្រឡងប៉ុណ្ណោះ ។ ខ្ញុំស្នាក់នៅវត្តបិណ្ឌចាម៉ាបូពិត ។ នៅពេលដែលស្ថានភាពវិលមករកភាពល្អប្រសើរវិញ សាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធបានបើកដំណើរការឡើងវិញ ហើយខ្ញុំក៏ត្រឡប់ទៅរៀន" ។

នួន ជា និយាយថា គាត់ត្រូវសិក្សា៧ឬ៨មុខវិជ្ជា ហើយភាគច្រើនមុខវិជ្ជាទាំងនេះទាក់ទិននឹងច្បាប់ ក៏ប៉ុន្តែមិនបានបញ្ចប់ឆ្នាំសិក្សាដំបូងឡើយ ពីព្រោះពេលនោះគាត់ធ្វើការបណ្តើររៀនបណ្តើរ ។ នួន ជា ធ្វើការមួយរយៈខ្លីនៅនាយកដ្ឋានធនធានទឹកនិងក្រោយមកផ្លាស់ទៅនាយកដ្ឋានត្រួតពិនិត្យនៃក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ ។

នួន ជា ធ្វើការនៅនាយកដ្ឋានត្រួតពិនិត្យបានបីឆ្នាំមុននឹងដាក់ច្បាប់ឈប់សម្រាកបីខែដើម្បីបួសជាសង្ឃនៅក្នុងខេត្តឆាឆឹងសាវ ។

នៅពេលដែល នួន ជា វិលត្រឡប់ទៅទីក្រុងបាងកកវិញ គាត់បានប្រលងចូលជាមន្ត្រីរាជការក្នុងក្រសួងមួយទៀត ប៉ុន្តែលើកនេះគឺចូលបម្រើក្នុងក្រសួងការបរទេស ។ នួន ជា ត្រូវបានចាត់ឲ្យទៅកាន់ការិយាល័យឥណ្ឌូចិន ប៉ុន្តែមុខនាទីរបស់គាត់ត្រូវបានបដិសេធចោល ។ ផ្ទុយទៅវិញ គាត់ត្រូវបានផ្តល់តួនាទីជាស្មៀនផ្នែកលក់នៅក្នុងក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុដោយទទួលបានប្រាក់បៀវត្សរ៍ ២៨បាត្រក្នុងមួយខែ ។ នួន ជា និយាយថា ប្រជាជនថៃដែលមកប្រទេសថៃ ដែលមានសមត្ថភាពស្មើនឹងគាត់ដែរ ត្រូវបានផ្តល់ការងារជំនាញ ។ មិនដល់មួយខែផង នួន ជា បានឈប់ពីការងារនៅប្រទេសថៃមកចូលរួមចលនាគាំទ្រលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យដោយមិនបានពន្យល់ចៅហ្វាយអំពីហេតុមូលនៃការលាឈប់នេះឡើយ ។

នួន ជា និយាយថា "នៅឆ្នាំនោះ សេនាប្រមុខ ពិន ឈូហាវ៉ាន់ធ្វើរដ្ឋប្រហារដោយជោគជ័យ និងបានចាប់ខ្លួនរដ្ឋមន្ត្រីសំខាន់ៗរបស់រដ្ឋាភិបាលចំនួនបួនរូប ។ រដ្ឋមន្ត្រីបួនរូបនេះជាអតីតសាស្ត្រាចារ្យនៅសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធ ។ ខ្ញុំគិតថា ខ្ញុំត្រូវតែចូលរួមចលនានិស្សិតដើម្បីទាមទារឲ្យមានការដោះលែងរដ្ឋមន្ត្រីទាំងបួនរូបនេះ ។ លួង ថាំរុង ណាវ៉ាសាម៉ាក ជាអតីតនាយករដ្ឋមន្ត្រី, អាចាន ព្រីឌី ផាណុំយ៉ុង អ្នកផ្តួចផ្តើមគំនិតបង្កើតសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធ ប្រមុខរដ្ឋស្តីទី និងរាជវង្សានុវង្ស ត្រូវនិរទេសទៅប្រទេសស៊ីស ។ នៅពេលនោះ មានចលនាមួយប្រឆាំងនឹងការដាក់អាណានិគមលើកទីពីររបស់បារាំងមកលើប្រទេសកម្ពុជាដែលប្រតិបត្តិចេញពីព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ ។ ខ្ញុំគាំទ្រយុត្តិធម៌ ។ នៅពេលដែលខ្ញុំធ្វើការនៅក្រសួងការបរទេស ខ្ញុំឃើញរបាយការណ៍ពីប្រទេសឡាវថាបារាំងបាញ់សម្លាប់ប្រជាជនស្លូតត្រង់ជាច្រើននាក់ដែលប្រើប្រាស់ទឹកពីទន្លេក្នុងខេត្តប៉ាក់សេ ។ នៅពេលនោះខ្ញុំគិតថាតើខ្ញុំរៀនច្បាប់សម្រាប់បម្រើឲ្យអ្នកណា? តើត្រូវបម្រើឲ្យថ្នាក់ដឹកនាំឬ? មានភាពអយុត្តិធម៌ច្រើនណាស់កើតមានឡើងនៅក្នុងសង្គម ។ កាលដែលខ្ញុំនៅបួសជាព្រះសង្ឃ កសិករជាច្រើនមករកខ្ញុំសុំជួយផ្តល់ពាក្យទូន្មានខ្លះៗ ។ កសិករទាំងនេះប្រាប់ខ្ញុំថាគាត់ក្រីក្រណាស់ ហើយត្រូវគណៈស្រុកដណ្តើមយកដីអស់ ។ ក្រោយពីខ្ញុំស្តាប់ការរៀបរាប់របស់កសិករទាំងនោះរួចមក ខ្ញុំពិតជាមានអារម្មណ៍ធុញទ្រាន់នឹងអំពើអយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គមខ្លាំងណាស់" ។

ក្នុងពេលសម្ភាសន៍ នួន ជា ព្យាយាមលាបពណ៌វិធីដែលឆ្ពោះទៅរកគំនិតប្រឆាំងនឹងវណ្ណៈដូចគ្នានិងមេដឹកនាំកុម្មុយនិស្តដទៃទៀត ដូចជាភាពក្រីក្រអំពើអយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គមនិងគំនិតដែលស្រដៀងនេះ ។ ការដែលក្រសួងការបរទេសថៃបដិសេធមិនផ្តល់តំណែងជំនាញឲ្យ នួន ជា ហើយបែរជាផ្តល់ឲ្យតែជនជាតិថៃនោះ បានបិទផ្លូវជីវិតនយោបាយរបស់ នួន ជា ។ នួន ជា ក៏ជាប្រជាពលរដ្ឋថៃម្នាក់ដែរ ក៏ប៉ុន្តែគាត់មិនមែនជាប្រជាពលរដ្ឋថៃពិតប្រាកដទេ ហើយគាត់គ្មានសិទ្ធិដូចជាប្រជាពលរដ្ឋថៃដែរ ។ ប្រហែលជាកត្តានេះហើយដែលជំរុញឲ្យគាត់សម្រេចចិត្តវិលត្រឡប់មកប្រទេសកម្ពុជាវិញ ។

នួន ជា ចូលរួមក្នុងបក្សកុម្មុយនិស្តថៃ ក្នុងគោលបំណងសិក្សាពី"វិធីដែលបក្សកុម្មុយនិស្តថៃរំដោះប្រទេសថៃ" ។ មិនយូរប៉ុន្មានបន្ទាប់ពីគាត់ចុះឈ្មោះរៀននៅសាកលវិទ្យាល័យធម្មសាធ នួន ជា ចូលជាសមាជិកយុវជនដើម្បីលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យក្នុងប្រទេសថៃក្រោមការដឹកនាំរបស់បក្សកុម្មុយនិស្តថៃ ។ ពេលនោះ នួន ជា និងក្រុមនិស្សិតថៃរាប់ពាន់នាក់ត្រូវរដ្ឋាភិបាលថៃចាត់ទុកថាជាក្រុមកុម្មុយនិស្តដែលទាមទារឲ្យមានលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនិងយុត្តិធម៌សង្គម ។

នួន ជា និយាយថា "ខ្ញុំចង់ចាំអ្វីដែលខ្ញុំបានពិភាក្សាជាមួយមិត្តភ័ក្តិរបស់ខ្ញុំ ។ យើងសួរខ្លួនឯងថា តើជាតិនិយមមានន័យដូចម្តេច? តើជាតិនិយមមានន័យថាការស្រឡាញ់ប្រជាជនឬ? តើប្រជាជនជានរណា? សម្ដេងភាគច្រើន? ប្រជាជនក្រីក្រ? ខ្ញុំគិតថា ការពិភាក្សារបស់យើងត្រឹមត្រូវណាស់ ពីព្រោះខ្ញុំបានប្រៀបធៀបប្រទេសកម្ពុជានិងថៃ ។ មូលដ្ឋានគ្រឹះសំខាន់ៗក្នុងសង្គមទាំងពីរគឺមានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នា" ។

នួន ជា ចាកចេញពីប្រទេសថៃមកចូលរួមការតស៊ូប្រឆាំងនឹងអាណានិគមនិយមបារាំងនៅកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ១៩៥០ ។ ការចាកចេញនេះត្រូវបានសម្រួលដោយការផ្ទេរសមាជិកភាពពីបក្សកុម្មុយនិស្តថៃទៅឲ្យបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិនដឹកនាំដោយវៀតណាមដែលបានខិតខំជួយសម្របសម្រួលដល់ការតស៊ូនៅក្នុងប្រទេស

កម្ពុជា ឡាវ និងថៃ ។

យោងតាមកំណត់ហេតុរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលជាគ្រឹះស្ថានស្រាវជ្រាវឯករាជ្យ មិនរកប្រាក់ចំណូលក្នុងការស្វែងរកពិត យុត្តិធម៌ ការទទួលខុសត្រូវ និងការផ្សះផ្សាជាតិ នួន ជា ត្រូវបានតែងតាំងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចក្នុងរណសិរ្សខ្មែរឥស្សរៈប្រឆាំងនឹងអាណានិគមបារាំងក្នុងឆ្នាំ១៩៥១ ។ នួន ជា ចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលមួយនៅប្រទេសវៀតណាម និងផ្តោតជាសំខាន់លើវគ្គបណ្តុះបណ្តាលមនោគមវិជ្ជាក្នុងតំបន់ផ្សេងៗនៃប្រទេសវៀតណាមនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៥៤ ។

នៅពេលបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជាត្រូវបានបង្កើតក្នុងឆ្នាំ១៩៦០ នួន ជា មានតួនាទីជាអនុលេខាធិការគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមនិង

ប៉ុល ពត ស្លាប់នៅថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៨

ជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ដែលជាអង្គការសំខាន់បំផុតទទួលខុសត្រូវលើគោលនយោបាយរបស់បក្ស ។ នួន ជា មានតួនាទីអនុលេខាធិការរហូតតាំងពីពេលនោះមក ។

ភ្លាមៗបន្ទាប់ពីបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជាចូលកាន់អំណាចក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ និងចាប់ផ្តើមអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ខ្លួនដើម្បីបោសសម្អាតកម្ពុជា និងកសាងឡើងវិញនូវកិត្តិនាមរបស់ខ្មែរ នួន ជា (ដែលអ្នកសារព័ត៌មានបស្ចិមប្រទេសស្គាល់ថាជា"បងធំទីពីរ") ត្រូវបានតែងតាំងជានាយករដ្ឋមន្ត្រីនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ក៏ប៉ុន្តែ គាត់កាន់តំណែងនេះបានត្រឹមតែពីរបីខែប៉ុណ្ណោះ ក៏ត្រូវ ប៉ុល ពត (ដែលអ្នកសារព័ត៌មានលោកខាងលិចស្គាល់ថាជា "បងធំទី១") ចូលជំនួសតំណែងវិញ ។

យោងតាមក្រុមអ្នកជំនាញច្បាប់ មានភ័ស្តុតាងសំខាន់ៗគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ដែលបង្ហាញថា នួន ជា មានតួនាទីបង្កើតគោលនយោបាយសម្លាប់សម្រាប់បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា ។ ភ័ស្តុតាងសំខាន់ៗខ្លះទៀតបង្ហាញថា នួន ជា បានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយនេះ ។ ឧទាហរណ៍ នួន ជា ត្រូវបានជឿថាបានធ្វើទារុណកម្មនិងសម្លាប់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែលជាអ្នកទោសប្រុសស្រីនិងកុមារ១ម៉ឺន៤ពាន់នាក់នៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ដែលត្រូវបានស្គាល់ថាជា "គុកទួលស្លែង" នៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ។

អ្នកជំនាញច្បាប់ក៏បានបង្ហាញអំពីឥទ្ធិពលនៃគំនិតនយោបាយរបស់ថៃមកលើជីវិតរបស់ នួន ជា ដែរ ។ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវបានធ្វើឡើងដោយប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍ដែលខ្មែរក្រហមខ្ចីពីភាសាថៃ ពីព្រោះអ្នកស្រាវជ្រាវជឿថា នួន ជា បានប្រើពាក្យពេចន៍ទាំងនោះជាភាសាថៃដែលមានប្រភពដើមចេញពីភាសាខ្មែរ ជាការសងសឹកនឹងប្រជាជនថៃដែល នួន ជា និយាយសរសើរផងនិងនិយាយដោយស្អប់ខ្ពើមផងក្នុងពេលជាមួយគ្នា ។

ក្នុងអាយុ៧៦ឆ្នាំ (ពេលដែលបទសម្ភាសន៍នេះកំពុងតែប្រព្រឹត្តទៅ) នួន ជា សម្រេចចិត្តមករស់នៅជាមួយប្រពន្ធរបស់គាត់ក្នុងផ្ទះឈើដ៏តូចមួយខុសពីមិត្តរួមការងារជាមួយគាត់ដែលពេញចិត្តជីវិតរស់នៅក្នុងភាពសុខស្រួលក្នុងផ្ទះដ៏ស្រស់ស្អាត ។ នួន ជា បាននិយាយថា អ្វីដែលគាត់ភ័យខ្លាច បំផុតមិនមែនការប្រឈមមុខនឹងតុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមលើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះទេ ក៏ប៉ុន្តែគាត់ខ្លាចភ្នែកទាំងពីររបស់គាត់ព្រិលមិនអាចអានសៀវភៅ

បានដោយសារតែវ័យចំណាស់របស់គាត់ទៅវិញទេ ។

បើទោះបីជាគាត់មានការបារម្ភបន្តិចបន្តួចក៏ដោយ នួន ជា និយាយថា គាត់ជាមនុស្សចាស់ ហើយគំនិតរបស់គាត់លែងសំខាន់សម្រាប់គាត់ទៀតហើយ ។

“ខ្ញុំនៅតែជឿជាក់លើគំនិតបម្រើប្រជាជនខ្មែរដែលជាគំនិតមួយកំពុងតែបាត់បង់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ខ្ញុំបារម្ភអំពីក្មេងៗជំនាន់ក្រោយ ពីព្រោះកម្ពុជាទទួលរងការឈឺចាប់យ៉ាងខ្លាំងរហូតដល់ពេលសព្វថ្ងៃនេះ ។ ខ្ញុំដឹងថាយើងមិនអាចទាមទារឲ្យការធូរស្បើយឆាប់ៗនោះទេ ព្រោះយើងត្រូវតែប្រឈមមុខនឹងការពិតដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ អ្វីដែលខ្ញុំសង្ឃឹមគឺប្រជាជនឡាវ កម្ពុជា ថៃ និងវៀតណាម នឹងអាចដោះស្រាយបញ្ហាការប្រកាន់ពូជសាសន៍ និងរស់នៅជាមួយគ្នា ក្នុងនាមជាប្រទេសជិតខាងល្អនឹងគ្នា ។ ប្រជាជនវៀតណាមមើលងាយតំបន់ឥណ្ឌូចិនទាំងមូល ប្រជាជនថៃមើលងាយប្រជាជនខ្មែរ ហើយប្រជាជនខ្មែរមើលងាយប្រជាជនឡាវ ។ ហេតុដូច្នេះ យើងទាំងអស់គ្នាមិនគួររស់នៅក្នុងគំនិតបែបហួសសម័យនោះទេ ព្រោះនេះជាសម័យសកលភាវូបនីយកម្មទៅហើយ ។ សូម្បីតែសហរដ្ឋអាមេរិកត្រូវតែផ្លាស់ប្តូរដែរ ពីព្រោះសហរដ្ឋអាមេរិកមិនអាចចាត់ទុកខ្លួនថាជាប្រទេសមហាអំណាចដែលអាចប្រមាថពិភពលោកទាំងមូលបានឡើយ ។ សកលភាវូបនីយកម្មមិនមែនកើតឡើងដោយសារបច្ចេកទេសគ្មានព្រំដែននោះទេ ប៉ុន្តែកើតចេញពីទឹកចិត្តគ្មានព្រំដែនទៅវិញទេ” ។

នួន ជា និយាយថា “សព្វថ្ងៃខ្ញុំគ្រាន់តែជាមនុស្សចាស់ម្នាក់តែប៉ុណ្ណោះ ។ ខ្ញុំភ្ញាក់ពីព្រលឹម ព្រោះខ្ញុំពិបាកដេក ។ ពេលខ្លះខ្ញុំក្រោកនៅម៉ោង៣ៈ៣០ព្រឹកនិងបើកវិទ្យុស្តាប់ធម៌ទេសនា ។ ខ្ញុំតាមដានព័ត៌មានដែលផ្សាយចេញពីប្រទេសថៃនិងព័ត៌មានពិភពលោកតាមរយៈការអានកាសែត ស្តាប់វិទ្យុ និងតាមប្រភពផ្សេងៗទៀត ” ។

នួន ជា បានសម្តែងការកោតសរសើរចំពោះអតីតនាយករដ្ឋមន្ត្រីថៃ ថាក់ស៊ីន ស៊ីណាវ៉ាត់ត្រា ដែលបានខិតខំប្រឹងប្រែងរៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់ក្នុងសង្គមថៃឡើងវិញ ។ នួន ជា បាននិយាយថា “ខ្ញុំមានជំនឿថា មធ្យោបាយតែមួយគាត់ដែលនាំមានការផ្លាស់ប្តូរគឺរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធសង្គមឡើងវិញ ។ ប្រសិនបើគ្មានការរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធសង្គមឡើងវិញ តើប្រជាជនអាចផ្លាស់ប្តូរទៅរក សង្គមមួយដែលល្អប្រសើរយ៉ាងម៉េច បើរចនាសម្ព័ន្ធសង្គមចាស់នៅតែបន្តមាន? បើគិតអំពីផ្ទះដែលចាស់ទ្រុឌទ្រោមវិញ ក៏យើងត្រូវការផ្លាស់ប្តូរក្តារចាស់ៗដែរ ។ ផ្ទះបែបនេះមិនអាចតម្រូវចិត្តគ្រួសារដែលចង់រស់នៅយ៉ាងសុខសប្បាយបានទេ ពីព្រោះនៅពេលណាមួយវានឹងរលំ ហើយអ្នកដែលរស់នៅក្នុងផ្ទះនេះនឹងត្រូវរបួស” ។

ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៦នេះ មានចំណុចគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ខុសពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា កាលពី៣០ឆ្នាំមុន ។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានិងអង្គការមួយចំនួនទៀតដែលទទួលបន្ទុកជួយជនរងគ្រោះកំពុងតែត្រៀមរៀបចំឲ្យប្រជាជនចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងតុលាការនាពេលខាងមុខ ដោយបាននាំប្រជាជនរាប់រយនាក់ ជនរងគ្រោះ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងក្រុមគ្រួសារគាត់ ទៅទស្សនាអគារតុលាការនិងបូជនីយដ្ឋានប្រវត្តិសាស្ត្រដូចជាគុកទួលស្លែងជាដើម ។ យុទ្ធនាការផ្តល់ការអប់រំក៏កំពុងតែធ្វើដើម្បីត្រៀមរៀបចំឲ្យប្រជាជនចូលរួមតុលាការតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

នួន ជា ដែលមានឈ្មោះជាភាសាថៃ រុងឡឺត ឡាវឌី បានសម្រេចចិត្តធ្វើដំណើរទៅកាន់ទីក្រុងបាងកកដូចយុវជនក្មេងៗជាច្រើននាក់ទៀតដែលរស់តាមជនបទទាំងក្នុងប្រទេសថៃនិងកម្ពុជា ដោយស្រមៃថាជីវិតរបស់ខ្លួននឹងល្អប្រសើរជាងមុនសម្រាប់ក្រុមគ្រួសារ ប្រទេសជាតិ និងខ្លួនឯង ។ យើងមិនអាចដឹងថាមាគ៌ានោះនាំឆ្ពោះទៅរកឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមិនអាចរៀបរាប់បានដូច្នេះនោះទេ ។ ជាមួយនឹងការចាប់ផ្តើមដំណើរការយ៉ាងល្អរបស់តុលាការនិងព័ត៌មានដែល នួន ជា និយាយប្រាប់អ្នកយកព័ត៌មានថាគាត់ត្រៀមបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខតុលាការនិងបកស្រាយរឿងរ៉ាវរបស់គាត់ នៅទីបំផុតយើងនឹងទទួលបាននូវចម្លើយខ្លះៗសម្រាប់ជីវិតមនុស្សរាប់លាននាក់ស្លាប់ក្រោមក្តីស្រមៃកាលនៅជាយុវវ័យរបស់ នួន ជា និងមិត្តរួមការងាររបស់គាត់ជាប្រាកដ និងជាចុងក្រោយចម្លើយរបស់អ្នកទាំងនេះនឹងបិទទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ខ្មៅងងឹតនេះរបស់កម្ពុជាជាមិនខាន ។

ឆូសារ៉ា ថៃថាខាត់